

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 78/2011-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. apríla 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej v konaní o sťažnosti Ing. B. S., Č., zastúpenej advokátkou JUDr. A. K., Č., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 8 C 917/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. B. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 917/98 porušené bolo.

2. Ing. B. Š. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 4 000 €, ktoré j e Okresný súd Čadca p o v i n n ý vyplatiť jej do 2 mesiacov od doručenia nálezu.

3. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý uhradiť Ing. B. Š. trovy konania v sume 261,82 € do 2 mesiacov od doručenia nálezu na účet jej advokátky JUDr. A. K.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. februára 2011 doručená s'ťažnosť Ing. B. Š. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom na Okresnom súde Čadca (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 917/98.

2. S'ťažovateľka v odôvodnení s'ťažnosti stručne uviedla, že ako navrhovateľka v označenom konaní podala 9. júla 1998 návrh na vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktoré ani po uplynutí takmer 13 rokov nie je právoplatne skončené. Žiadala preto vydať nález, v ktorom sa vysloví porušenie jej základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní pred okresným súdom, tomuto súdu sa prikáže konať vo veci bez zbytočných prieťahov, prizná sa jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € a trovy konania v sume 261,82 €.

3. Okresný súd ako účastník konania vo svojom vyjadrení z 9. marca 2011 uviedol, že vec ešte nie je právoplatne skončená, ostatný termín pojednávania bol nariadený na 4. máj 2011 a uznal, že v konaní sú prieťahy.

4. Ústavný súd si vyžiadal spis okresného súdu, z ktorého zistil, že ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 327/09-38 z 20. januára 2010 už zasiahol do nečinnosti okresného súdu na návrh odporcu v konaní J. Š. tak, že konštatoval porušenie jeho základných práv na

prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v primeranej dobe, okresnému súdu prikázal konať bez priet'ahov, priznal s'ťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € a trovy konania v sume 368,55 €. Po vykonaných viacerých procesných úkonoch okresným súdom však vec ešte rozhodnutá nie je a ostatný termín pojednávania v nej je nariadený na 4. máj 2011.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

6. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. S'ťažovateľka sa svojou s'ťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

8. S'ťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa správna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

12. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňoval tri základné kritériá, ktorými sú právna

a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníkov súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

14. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti s prísl. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na časté menenie procesných návrhov účastníkom konania, možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú skutkovú zložitost' však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu, ktorý ani takmer po 13 rokoch právoplatne nerozhodol v danej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a ktorá nie je právne zložitá, ako to už aj skonštatoval ústavný súd vo svojom náleze sp. zn. I. ÚS 327/09, takže doterajšia dĺžka konania je zjavne neprimeraná.

15. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tomto smere pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie

prejednaná a rozhodnutá. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou celkovej spravodlivosti konania. Neprimeraná dĺžka konania sa totiž priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu; požiadavka rýchlosti konania sa tak stáva ústavným princípom, ktorý musia všeobecné súdy rešpektovať.

17. Vychádzajúc z uvedených zásad a hodnotení ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 917/98 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky garantovaného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok č. 1).

18. Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 8 C 917/98 konal bez zbytočných prieťahov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 327/09 z 20. januára 2010 (m. m. IV. ÚS 187/05); z tohto dôvodu sťažnosti vo zvyšku vyhovené nebolo (výrok č. 4).

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

22. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

23. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, jej celkovú dĺžku, zložitost' veci, správanie sťažovateľky ako účastníka konania a povahu prerokúvanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude pre sťažovateľku priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. K. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v požadovanej sume 261,82 €, ktorú je okresný súd

povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2011